

прагнуть адаптувати власні комунікаційні характеристики до іншої людини для зменшення соціальних відмінностей; *дивергенція* – як процес, що суперечить методу адаптації, і в цьому контексті індивідуальний акцент робиться на соціальній різниці та неперервних відмінностях між співрозмовниками.

У процесі осмислення технологій професійної підготовки майбутніх фахівців до роботи у мультикультурному середовищі важливо особливу увагу звертати на формування у них моделей

поведінки, або культурних схем, які, на думку Х. Нішіді є концептуальними структурами, що дозволяють фахівцю зберігати перцептивну та концептуальну інформацію про свою культуру та інтерпретувати культурний досвід у новому культурному середовищі. Якщо фахівець не володіє відповідною культурною схемою, він не матиме можливості осмислити культурно незнайомі ситуації.

## References

1. Garro, L.C., 2000. Remembering what one knows and the construction of the past: A comparison of Cultural Consensus Theory and Cultural Schema Theory. *Ethos*, №28 (3), p. 275-319.
2. Giles, H., Ogay, T., 2007. Communication Accommodation Theory. In B.B. Whaley, W. Samter (Eds.), *Explaining communication: Contemporary theories and exemplars*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, p. 293-310.
3. Malcolm, I.G., Sharafian, F., 2002. Aspects of Aboriginal English oral discourse: an application of cultural schema theory. *Discourse Studies*, №4, p.169-181.
4. Nishida, H., 1999. Cultural Schema Theory: In W.B. Gudykunst (Ed.), *Theorizing About Intercultural Communication*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc., p. 401-418.
5. Sharifian, F., 2008. Cultural schemas in L1 and L2 compliment responses: A study of Persian-speaking learners of English. *Journal of Politeness Research*. №4(1), p.55-80.
6. Wiseman, R. L., 2002. Intercultural communication competence. In W. B. Gudykunst and B. Moody (Eds.), *Handbook of international and intercultural communication*. Thousand Oaks, CA: SAGE, p. 207-224.

*В статті представлена інформація о зарубіжних теоріях міжкультурного взаємодія, которые по праву признаны ведущими в трактовке сути межкультурного взаимодействия и характеристики особенностей поведения человека в процессе межкультурной коммуникации. Охарактеризовано суть и определены возможности творческого использования основных положений теории коммуникативного приспособления и теории культурных схем в процессе осмысления теоретических аспектов межкультурной компетентности и анализа практических подходов по формированию готовности будущих специалистов в процессе профессиональной подготовки в высших учебных заведениях к работе в мультикультурной среде.*

**Ключевые слова:** межкультурное взаимодействие, межкультурная коммуникация, межкультурная компетентность, мультикультурная среда, теории межкультурного взаимодействия, профессиональная подготовка будущих специалистов.

*The article deals with the necessity of formation of intercultural competence of future specialists in the process of their professional training in higher educational institutions. Studying foreign theories of intercultural interaction can significantly help in understanding the theoretical foundations and developing practical principles for the formation of intercultural competence of future specialists, which is especially important in the context of globalization and migration processes in the current stage of development of the world community. The article presents information on foreign theories of intercultural interaction, which are rightly recognized as leading in the interpretation of the essence of intercultural interaction and characteristics of human behavior in the process of intercultural communication. The essence and the possibilities of creative use of the basic principles of the Communication Accommodation Theory and Cultural Schema Theory in the process of understanding theoretical aspects of intercultural competence and analysis of practical approaches to forming the readiness of future specialists in the process of professional development are characterized in higher educational institutions to work in a multicultural environment.*

**Key words:** intercultural interaction, intercultural communication, intercultural competence, multicultural environment, theories of intercultural interaction, professional training of future specialists.

УДК 378.011.3-057.87:[801.612:81'35-047.22]

DOI 10.31339/2413-3329-2019-2(10)-2-42-45

Прокопович Лідія Сигізмундівна,

кандидат філологічних наук, доцент,

Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

## ФОРМУВАННЯ ОРФОЕПІЧНОЇ ТА АКЦЕНТУАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

*У статті розглядаються особливості формування орфоепічної та акцентуаційної компетентності студентів ЗВО в процесі вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». З'ясовано стан сформованості у студентів орфоепічних знань, умінь і навичок. Сформульовано умови ефективності занять у процесі засвоєння правил вимови, виокремлено види вправ з орфоєпії та акцентології. З'ясовано, що важливе значення має орфоєпічна та акцентуаційна компетентність майбутніх спеціалістів, що пов'язано з фаховою спрямованістю навчання майбутніх психологів, економістів, менеджерів, вчителів і т.д.*

**Ключові слова:** орфоєпічна та акцентуаційна компетентність, орфоєпія, акцентологія, звук, вимова.

**Постановка проблеми.** Вихід України на світову арену як незалежної самостійної держави загострив багато проблем – економічних, політичних, соціальних. Невідворотно постало питання про стан української мови, яка століттями перебувала на периферії наукового та офіційно-ділового життя. З наданням українській мові статусу державної реально виникла потреба державних службовців, фахівців різних галузей господарства досконало володіти державною мовою для ефективного виконання

посадових обов'язків.

Розвиток сучасного суспільства підвищує вимоги до рівня освіти й виховання кожної людини. Закон України «Про освіту» націлює на всебічний розвиток особистості, її соціалізацію, формування у процесі навчання ключових компетентностей. Однією з ключових компетентностей є вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною мовою.

З метою забезпечення належного рівня володіння рідною

мовою, навичками ділового мовлення Міністерство науки і освіти України впровадило для студентів закладів вищої освіти різного рівня акредитації курс української мови за професійним спрямуванням.

Кожна людина, яка поважає себе і шанує інших, яка називає себе освіченою і культурною, повинна передусім уміти правильно висловити свою думку, а в цьому разом із граматикою, чи не найголовнішу роль відіграє правильна вимова.

Саме тому для майбутніх фахівців, які здобувають вищу освіту, так важливо, щоб їх мовлення було гарним і бездоганним, відповідало загальноприйнятим орфоепічним нормам і зрозумілим для всіх, а найголовніше – культурним.

**Аналіз актуальних досліджень і публікацій.** Аналіз навчальних підручників і посібників з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», які вийшли в останнє десятиліття і за якими навчаються студенти ЗВО різного рівня акредитації, показав, що проблеми фахової підготовки майбутніх спеціалістів, у тому числі і формуванню мовної компетенції приділяється значна увага. Це навчальні посібники Т. Гриценко [3], А. Загнітко [4], З. Мацюк, Н. Станкевич [6], В. Мозговий [7], О. Пономарів [9], Я. Радевич–Винницький [10], С. Шевчук [11].

Зуважаємо, всі вони містять теоретичний і практичний матеріал, що стосується положень про суть та функції мови, загальні питання про історію розвитку української літературної мови, висвітлюють тенденції розвитку української літературної мови на сучасному етапі. Аналіз особливостей писемного ділового мовлення пов'язаний з визначенням змісту, структури, порядку складання та оформлення різних видів ділових документів, використання яких зумовлено навчальною та науковою роботою студентів і майбутньою професійною діяльністю. Характеристика вимог щодо усного професійного мовлення передбачає знання основних орфоепічних та акцентуаційних правил, знань з граматики, фразеології та синтаксису сучасної ділової мови, форм і жанрів усного ділового мовлення (публічний виступ, телефонна розмова, ділова бесіда).

Зважаючи на єдину програму МОНУ та значну кількість посібників, принагідно зауважимо, що окремі питання з курсу потребують доповнення, розширення. Важливе значення має орфоепічна і акцентуаційна компетентність майбутніх спеціалістів, що пов'язано з фаховою спрямованістю навчання майбутніх психологів, економістів, менеджерів, вчителів і т.д.

**Мета статті:** сформулювати орфоепічну і акцентуаційну компетентність студентів в процесі вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: визначення рівня орфоепічної грамотності студентів, поглиблення та розширення теоретичних знань з орфоепії та акцентології, формування орфоепічних умінь і навичок в процесі вивчення дисципліни, удосконалення роботи з науковою, навчальною та довідковою літературою, формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення.

**Результати дослідження.** У мовленні важливо дотримуватись таких норм: орфоепічних (правильна вимова), акцентуаційних, (правильне наголошування), орфографічних (правильне написання слів та їх частин), лексичних (правильне використання слів, їх сполучувальних властивостей), фразеологічних (правильне трактування значення фразеологізмів та їх доречне вживання), морфологічних (правила утворення граматичних форм різних частин мови), синтаксичних (дотримання порядку слів у реченні, узгодження його складових частин), стилістичних (правила використання мовних засобів відповідно до обраного стилю).

Норми допомагають літературній мові зберегти цілісність і загальноприйнятність, а також виконати її свою основну функцію – культурну. Зважаючи на вище сказане, зупинимося на орфоепічній та акцентуаційній грамотності студентів. Орфоепія (від грецького *orthos* – правильний та *epos* – мовлення, розповідь) розділ практичного мовознавства, який визначає правила літературної

вимови.

Про українську мову кажуть, що вона милозвучна, приємна на слух. Але милозвучність нашої мови створюється багатьма компонентами, вона потребує належної фонетичної організації. Милозвучність вимагає свідомого уникнення незграбності в поєднанні звуків, послідовного і неухильного дотримання норм вимови. У праці М. Погрібного «Українська літературна вимова» сформульовано основні норми літерної вимови, які є засадничими в сучасному мовознавстві [8].

Роботу слід починати з визначення рівня орфоепічної грамотності студентів, поставивши перед ними просте завдання – проаналізувати своє мовлення і визначити, чи насправді Ваша вимова бездоганна, всім зрозуміла і відповідає загальнообов'язковим правилам. Після аналізу важливо сформулювати причини порушення орфоепічних норм. Серед причин студенти виділяють наступні: наближення голосного [o] до [a], м'яка вимова звука [p] в кінці слова, м'яка вимова шиплячих, оглушення дзвінких приголосних в кінці складу та слова та ін.

Наступним етапом роботи на практичному занятті є повторення і узагальнення орфоепічних правил: *орфоепічні норми голосних, орфоепічні норми приголосних, орфоепічні норми запозичених слів, орфоепічні норми окремих граматичних форм*. Для закріплення теоретичних знань підбираються тренувальні вправи та завдання. Наприклад:

–орфоепічні норми голосних:

Завдання. Визначте, у яких двох рядках ненаголошений [o] у всіх словах наближається до[ у]:

- а) сподівання, розум, кожух, оголошення, голівка;
- б) ворожість, копійка, голубити, онук, говірка;
- в) крокувати, добути, обмотати, обережно, тобі;
- г) зозуля, потрібен, повір'я, здобути, хотіння.

–орфоепічні норми приголосних :

Завдання. Оберіть рядок, у якому дзвінкий [r] у всіх словах оглушується і звучить як [x]:

- а) дігтярський, перемогти, зигзиця, зигзаг;
- б) дігтярня, кістистий, лежовик, вохкуватий;
- в) могти, вогник, вогенький, кістик;
- г) берегти, бігти, розгризти, магніт.

–орфоепічні норми запозичених слів:

Завдання. Оберіть два рядки, у яких у всіх прикметниках, утворених від наведених іменників, спрощення відбувається в усному мовленні:

- а) баласт, Голландія, арештант, шістнадцять;
- б) агент, студент, пропагандист, Гренландія, Дамаск;
- в) журналіст, компост, форпост, гігант, контраст,
- г) інтелігент, абітурієнт, доцент, диригент, абонент.

У фонетичній системі української мови є звуки, що позначаються не однією, а двома літерами: *дж* і *дз*. Це дзвінки відповідники глухих африкат *ч* і *ц*. Вимовляти їх треба як один злитий звук: *заходжу*, а не як *захожду*, *піджак*, а не *пінжак*. Звертаємо увагу студентів, щоб вони прислуховувались до мовлення дикторів, лекторів та інших працівників слова. Адже нерідко замість одного звука чуємо два: *заход-жу*, *дослід-ження*, *кукуруд-за*, *гуд-зик*, що є порушенням орфоепічної норми.

Нерідко серед студентів можна почути слова: *брелка*, *біолетня*. Варто пам'ятати, що багато іменників в українській мові мають випадні звуки (тобто звуки [є], [о], які зникають при відмінюванні садок – садка, сон – сну. Притаманна українським загальним назвам ця особливість не поширюється на запозичені слова. Тому ми повинні говорити і писати *немає брелока, біолетня*.

Не варто відступати від традиції, – як наголошує О. Пономарів, – й при відтворенні українською мовою назви сусідньої братньої країни *Білорусі*. Бо коли *Беларусь*, то мають бути й *беларуси*, й *беларуска мова*, а це вже цілковите паплюження вікових традицій й фонетичного обличчя української нації [9, с. 22].

Мова потребує постійного догляду, культивування. Тому замовленням студентів треба стежити, виправляти помилки, лише так можна досягти гарної і правильної вимови. При творенні нових

українських слів треба завжди орієнтуватися на правила Порівняно нові, але вже широко використовувані лексеми *кросівки* (від *крос*), *вітрівка* (од *вітер*) виникли за зразком *крійвка*, *мандорієка*, *щедорівка*. У мовленні деяких студентів замість нормативних форм *вітрівка*, *кросівки* можна почути *вітровка*, *кросовки*.

У процесі вивчення дисципліни варто запропонувати студентам вести словничок, де будуть зафіксовані орфоепічні помилки на зразок: правильно: *балет*, *Запорізька Січ*, *марихуана*, *нігілізм*, *телеграма*; неправильно: *балет*, *Запорозька Січ*, *маріхуана*, *нігілізм*, *телеграма*.

Відзначаючи м'якість української вимови у деяких випадках, не треба забувати, що в інших випадках, навпаки, нашій мові властива твердість. Так, українці ніколи не пом'якшують звук [р] на кінці слова: *дзвонар*, *кобзар*, *лікар*, *паламар*, *сухар*. Пом'якшена вимова у цих словах *лікарь*, *сухарь* неправильна.

Акцентуація (від латинського *accentus* – *наголос*) – виділення у слові складу за допомогою артикуляційних засобів, властивих певній мові. Правильність наголошення є однією з ознак культури мовлення.

При виробленні акцентуаційних норм українська мова має далеко більше труднощів, ніж у формуванні лексики. У працях В. Винницького висвітлено акцентуаційний розвиток різних морфологічних класів (іменників, прикметників, дієслів, прислівників) від XVI ст. до нашої доби, пояснено акцентні зміни, які відбулися в процесі історичного життя мови. Проаналізовано етимологічні чинники (час, шляхи, причини), виникнення варіантного наголошення лексем, уточнено і подано відповідні рекомендації стосовно сучасної літературної норми наголосу [1, 2].

Опановуючи акцентуаційні норми української літературної мови, студенти повинні знати, що наголос входить до поняття акцентуаційної норми і має свою систему – він реалізується в різних акцентних типах різних частин мови, що зумовлено їхньою морфемною будовою, змінами звуків у потоці мовлення і складоподілом. Виділяють такі типи наголошення слів: нормативне наголошення різних наголосових типів різних частин мови; подвійний (варіантний) наголос; словорозрізнявальний наголос; форморозрізнявальний наголос; діалектний наголос. Зупинимось на деяких з них.

Мало хто зі студентів може назвати не більше п'яти слів з подвійним наголосом. А таких слів в українській мові є чимало – з огляду на складність наголошення, різні діалектні традиції, тривалість встановлення норми [2]. Це зокрема іменники: *безвихідь*, *відчай*, *договір*, *доповідач*, *зачин*, *звичай*, *користь*, *оглядач*, *перевірка*; прикметники: *беззахисний*, *весняний*, *вітчизняний*, *вогняний*, *допоміжний*, *затишний*, *зимовий*, *картопляний*, *капустяний*, *подарунковий*, *повітряний*, *чималий*, *ясний*; дієслова: *відповісти*, *відзначити*, *вразити*, *світити*, *юрмитися*, *ятрити*;

прислівники: *байдуже*, *відтоді*, *вразі*, *завжди*, *навскіс*, *навпіл*, *надвоє*.

Існує низка слів, що змінюють своє значення від того, як їх наголосити: *батьківщина* (спадщина від батьків) і *батьківщина* (вітчизна); *вигода* (користь) економічна *вигода*; *вигода* – зручність (квартира з усіма вигодами); *лікарський* від *лікар* (лікарська діяльність), *лікарський* від *ліки* (лікарські рослини, препарати).

Із XIX ст. нормативною стає південно-східна тенденція наголошення слів. З огляду на це, в офіційно-діловому спілкуванні треба уникати діалектного наголошення, наприклад, дієслівних форм і вимовляти їх з таким наголосом: *роблю'*, *пишу'*, *закінчу'*, *плести'*, *вести'*, *пере'їдемо*, *живе'мо*.

Буває, що не подвійний, а єдиний український наголос, не схожий на російський, замінюють останнім. Такий наголос називається інтерферентним. Перенесення російського наголошення до українського мовлення, – як зауважує Я. Радевич-Винницький – спричинює порушення артикуляції голосних, зокрема так званого акання, крім того змінюється ритмомелодика слова. Адже російському мовленню властива своєрідна пульсація, а українському – плавність і більша мелодійність [10, с. 48]. Українські слова слід наголошувати: *відсто'яти*, *дро'ва*, *живо'пис*, *за'гадка*, *кро'їти*, *зле'гка*, *о'лень*, *по'друга*, *помо'вчати*, *сере'дина*, *спи'на*. Наголос був однією з найбільших перепон злиття мов, тому що він є «становим хребтом кожної мови» [5].

Чужомовні слова здебільшого зберігають місце наголосу власної мови: *бюлетень*, *бюлетені*, *квартал*, *диспансер*, *експерт*, *жалозі*, *компроміс*, *кредиторський*, *магістерський*, *маркетинг*, *меніс*, *некролог*, *партер*, *медикамент*, *псевдонім*, *тиранія*, *факсиміле*, *фанатичка*, *фарфор*, *фарфоровий*, *феномен*, *фольга*, *шофер*.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** У процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням важливе значення має орфоепічна та акцентуаційна компетентність майбутніх спеціалістів, що пов'язано з фаховою спрямованістю навчання психологів, економістів, менеджерів, вчителів і т.д.

Як показує досвід, роботу слід починати з визначення рівня орфоепічної і акцентуаційної грамотності. Не варто припускати помилок, а надто мовленнєвих (вони часом дорого нам коштують). Для цього є кращий спосіб – скористатися підручниками, посібниками, довідниками, в яких потрібна інформація викладена більшою чи меншою мірою системно і докладно. Тому, хто хоче мати імідж культурної людини, висококваліфікованого фахівця повинен постійно працювати над собою, над своїм мовленням.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у формуванні граматичної компетентності студентів ЗВО в процесі вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».

#### Список використаних джерел

1. Винницький В. М. Українська акцентна система: становлення і розвитку / В. М. Винницький. – Львів: Біблос, 2002. – 578 с.
2. Винницький В. М. Акцентуаційні етюди / В. М. Винницький. – Львів – Жовква: Місіонер, 2004. – 280 с.
3. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: [навч. посібник] / Т. Б. Гриценко. – Київ: ЦУЛ, 2010. – 624 с.
4. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення. Фахове і нефахове спілкування / А. П. Загнітко. – Донецьк: ТОВ "ВКФ "БАО", 2010. – 480 с.
5. Караванський С. Секрети української мови. 2-ге розширене вид. / С. Караванський – Львів: БаК, 2009. – 344 с.
6. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування: навч. посіб. / З. Мацюк, Н. Станкевич. – 3-є вид. – Київ: Каравела, 2009. – 352 с.
7. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс: навч. посіб. для студентів ВНЗ / В. І. Мозговий. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 592 с.
8. Погрібний М. І. Українська літературна вимова / М. І. Погрібний. – Дніпропетровськ: Трансформ, 1992. – 25 с.
9. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. Посібник / О. Пономарів. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 240 с.
10. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. / Я. Радевич-Винницький. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 291 с.
11. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням: [підручник] / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – Київ: Алерта, 2010. – 696 с.

# References

1. Vynnyts'kyi, V.M. 2002. *Ukrayins'ka aktsentna systema: stanovlennya i rozvytok* [Ukrainian Accent System: Formation and Development]. Lviv: Biblos.
2. Vynnyts'kyi, V.M. 2004. *Aktsentuatsiyni etyudy* [Accentuation etudes]. Lviv-Zhovkva: Misioner.
3. Hrytsenko, T.B. 2010. *Ukrayins'ka mova za profesiynym spryamuvanniam* [Ukrainian language for Professional direction]. Kyiv: CUL.
4. Zahnitko, A. P. 2010. *Ukrainske dilove movlennia. Fakhove i nefakhove spilkuvannia* [Ukrainian Business Broadcasting. Professional and non-professional communication]. Donetsk: LLC "VKF" BAO".
5. Karavans'kyi, S. 2009. *Sekrety ukrayins'koyi movy* [Secrets of the Ukrainian language]. 2nd ed. Lviv: Bak.
6. Matsyuk, Z., Stankevych, N. 2009. *Ukrayins'ka mova profesiynoho spilkuvannia* [Ukrainian language for professional communication]. 3rd ed. Kiev: Karavela.
7. Mozhovyy, V.I. 2006. *Ukrayins'ka mova u profesiynomu spilkuvanni. Modul'nyy kurs* [Ukrainian in Professional Communication. Modular course]. Kyiv: Center for Educational Literature.
8. Pohribnyy, M.I. 1992. *Ukrayins'ka literaturna vymova* [Ukrainian Literary Pronunciation]. Dnipropetrovsk: Transform.
9. Ponomariv, O. 2001. *Kul'tura slova: Movnostylistychni porady* [Word culture: Linguistic advice]. 2nd ed. Kiev: Lybid.
10. Radevych-Vynnyts'kyi, Ya. 2006. *Etyket i kul'tura spilkuvannia* [Etiquette and culture of communication]. 2nd ed. Kiev: Znannia.
11. Shevchuk, S.V., Klymenko, I.V. 2010. *Ukrayins'ka mova za profesiynym spryamuvanniam* [Ukrainian language for Professional direction]. Kyiv: Alerta.

*В статті розглядаються особливості формування орфоепічної та акцентуаційної компетентності студентів вищих навчальних закладів різного рівня акредитації в процесі вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». Виявлено стан сформованості у студентів орфоепічних знань, умінь та навичок. Сформульовано умови ефективності занять в процесі засвоєння правил вимовлення, виділено види вправ по орфоепії та акцентології. Виявлено, що важливе значення має орфоепічна та акцентуаційна компетентність майбутніх фахівців, що пов'язано з професійною спрямованістю навчання майбутніх психологів, економістів, менеджерів, учителів тощо.*

**Ключові слова:** орфоепічна та акцентуаційна компетентність, орфоепія, акцентологія, звук, вимовлення.

*The article deals with the peculiarities of formation of orthoepic and accentuation competence of university students in the process of studying the discipline "Ukrainian language for professional direction". The schoolbook and tutorials that have emerged in the last decade from this discipline are analyzed. The status of students' orthoepic knowledge, skills and abilities is revealed. The conditions of effectiveness of the lessons in the process of mastering the rules of pronunciation are formulated, the types of exercises and tasks in spelling and accentology are distinguished. It is stated that adherence to accentuation norms in oral communication will only emphasize your ability to speak correctly and beautifully. Exercises to emphasize words of common, foreign language are considered. Separately, cases of non-normative words are discussed. Improved work with scientific, educational and reference literature, including dictionaries. The orthoepic and accentuational competence of future specialists has been found to be important, which is related to the professional orientation of future psychologists, economists, managers, teachers, etc.*

**Keywords:** orthoepic, accentology, competence sound pronunciation, requirement, sound.

УДК 371:004.91; 004.94

DOI 10.31339/2413-3329-2019-2(10)/2-45-48

Шкирта Ігор Миколайович,

кандидат фізико-математичних наук, старший викладач,

Лазар Василь Федорович,

кандидат технічних наук, доцент,

Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

## ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*У статті розглянуто поняття і наведена класифікація інформаційних технологій. Подана характеристика нових інформаційних технологій, визначено їх особливості. Запропоновано перелік засобів інформаційних технологій, які мають місце в навчальному процесі у вищих навчальних закладах для підготовки майбутніх фахівців.*

**Ключові слова:** інформаційні технології, засоби, нові інформаційні технології, web-технології, хмарні технології.

**Постановка проблеми.** Сучасне світове цивілізоване співтовариство базується переважно на інформаційних та телекомунікаційних технологіях, під впливом яких формується нова структура – інформаційне суспільство. Ці зміни торкаються перш за все, системи освіти і є одним з найважливіших засобів реалізації нової державної освітньої парадигми, спрямованої на створення максимально сприятливих умов для саморозвитку особистості. Інформаційні технології в умовах сьогодення здійснюють найбільш важливий позитивний вплив на освітню галузь, оскільки відкривають широкі можливості для впровадження новітніх методів викладання і навчання.

**Аналіз актуальних досліджень і публікацій.** Теоретико-методологічні основи інформаційних технологій знаходять відбиток у роботі Ю. Машбиця [1]; питання, пов'язані з використанням інформаційних технологій у навчальному процесі ЗВО, висвітлені у наукових працях Р. Гуревича [2], наукові засади технології навчання з використанням інформаційних технологій розглянуто в

дослідженнях І. Богданової [4], М. Лукашука [5] та Л. Панченко [6], О. Романишиної [7], А. Зубова [8].

**Мета статті:** визначення сутності поняття «інформаційні технології» та зазначення засобів їх реалізації в освітньому процесі ЗВО.

**Результати дослідження.** На думку переважної більшості науковців [4; 5; 6; 7], використання інформаційних технологій у ЗВО є науково обґрунтованим з точки зору педагогіки та психології, дозволяє досягти інтенсифікації всіх складових навчально-виховного процесу, оптимізації методів навчання та активного використання мережних технологій відкритої освіти. Виходячи з цього, роль інформаційних технологій наступна:

– інтенсифікація навчального процесу та підвищення його ефективності за рахунок опрацювання більших обсягів навчальної інформації;

– розвиток пізнавальної активності, підвищення інтересу до інформаційних навчальних дисциплін;